

Eaglais Shaor

na h-Alba.

IOMRADH AIR CRAOBHSGAOILEADH AN T-SOISGEIL LEIS AN
EAGLAIS SHAOIR.

AIR A CHUR A MACII UAIR 'S AN RAIDH.

Air. 31.]

IULAIDH 1, 1882.

[A' Phris, Sgillinn.]

AN T-ARD-SHEANADH.

HOINNICH Ard-Sheanadh na h-eaglais air an ochdamh là deug de cheud mhios an t-samhraidh, an dearbh là de'n mhios a bhios iomraideach gu bràth, air an d'rinn an eaglais, naoi bliadhna deug 'ar fhichead roimhe so, a ceangal ris an stàid a bhriseadh, agus an do ghabh i a h-àite cha-n ann mar chomunn, no eaglais Easaontachail, ach mar Eaglais na h-Alba, agus i nis—SAOR. Is iomadh caochladh mòr a tha air tachairt o'n àm sin. Tha a nis a' mhòr-chuid de na ministearan agus na seanairean a ghabh pàirt anns an Dealachadh, agus anns a' choimhstri a threoraich gu sin, mar a tha a' mhòr-chuid de'n t-sluagh aig am bheil cuimhne air na nithe sin, air "dol air slighe na talhainn ùile," agus cha-n aithnich an àitean an so iad n's mòr. Tha e nadurra gu'n biodh faireachdainnean daubaidh ag éiridh air uairean ann ar cridhe ann am beachdachadh air, agus an dol air feadh a' chomh-chruinneachaidh shomalta, urramaich, le cuimhneachadh air na làithean a thréig, agus ionndrainn air mòran de na h-èdail, agus de na saoidhean cluiciteach a bha glie an combhairle, agus treun ann an cathachadh air son na firinn agus na còrach. Ach tha na geallaidhean seasmbach, "An àite d' aithrichean bithidh do mhic" (Salm xlv. 16), agus "Mo Spiorad a tha ortsa, agus mo bhriathran a chuir mi ann ad bheil, cha dealach iad ri d' bheil, no ri beul do shliochd, no ri beul shliochd do shliochd, deir an Tighearna, o'n àm so eadhon gu sìorruidh" (Isa. lix. 21). Agus cha-n 'eil teagamh againn nach 'eil na geallaidhean so air an còmh-lionadh, ann an tomhas mòr, dhuinn mar eaglais. Faodaidh nach 'eil uiread dhaoine as a bha aon uair 'n ar measg a tha barrachite ann an tiodhlacan agus an gràsan, ach is e ar barail gur tearc linn anns an robh tuilleadh de dhaoine fòghlumta, eudmhor agus diadhaidh na tha nis 's an Eaglais Shaor. Do'n Tighearna buimhdh an cliu.

Mar is gnàth, bha mòran ehisean air an toirt air beulaobh an Ard-Sheanaidh co-cheangailte ri suidh-cachadh agus cur air aghaidh aobhair Chrìosd, arson aig an tigh, agus ann tìrean cèin. Bha ni no dhà mu'n robh eadar-dhealachadh barail agus beagan deasboireachd, ach ré na h-ùine, bha gean maith agus gràth bràthaireil a' riaghladh ann an tomhas comharraichte. Cha-n fhaca sinn Ard-Sheanadh riamh auns an robh barrachd aire agus cùram air an taisbeanadh a thaobh fìor bheatha, agus soirbheachaidh spioradail, agus oibre sònruichte na h-eaglais.

Bha aon ni àraidh—agus b'e an ceud ni—a thog an t-Ard-Sheanadh, is e sin, staid diadhachd agus deadh-bheus 'n ar tìr fèin. Bha co-labhairt fhada dhurachdach, maille ri iomadh urnuigh, mu'n ghnòthuch chud-thromach so. Tha feum sònruichte air gu'n gabhadh an eaglais gu cridhe e. Tha e muldach r'a ràdh gu bheil mi-chùram agus mi-dhiadhachd air meudachadh gu mòr 'n ar meadhan. Aun an Glaschu a mha'n tha e air a mheas gu bheil sè no seachd a dh'fhicheadan mìle a tha 'n an coigrich do thigh an Thighearna agus do mheadhonan nan gràs. Tha mòran air a dheanamh gu coinneachadh ris an ole mhòr so; ach feumaidh an eaglais, agus a buill fa leth, dùsgadh air a' ghnòthuch mar nach d' rinn iad riamh, gu greim a ghabhail air

a' mhuintir a tha mar so air tuiteam air falbh, agus a tha beò mar na Cinnich. Anns a' cho-labhairt a ghabh àite bha mòran air a ràdh mu mhìsg agus mu mhi-bheusan eile. Tha mìsg gu h-àraidh 'n a plàigh a tha air tighinn gu àirde eagalaich, air chor as gur i masladh ar duthcha, agus a' chais-bheacaidh, o'n taobh a muigh, a's mò air soirbheachadh an t-foisgeil 'n ar measg. B'i beachd na euid a bu mhò a labhair gur e dheasdanas Chrìosduidhean, air sgàth eisimpleir, iad fèin àicheadh eadhon a thaobh an fheum a mheasadh iad ann fèin ceadaichte a dheanamh de dhìbh làidir.

Tha an obair ann an t-rean cèin air a giùlan air a h-aghaidh le eud agus dìchioll comharrachite, agus le ìomradh comharradh air beannachadh an Tighearna. Air a' bhliadhna a chaidh seachad, bha ìreanmh neo-àbhaiseach air ann baisteadh, ann measg Iudhach agus Chinnich. Bha e taitneach a bh'i 'g' èisdeachd an ìomraidh a chaidh a thoirt seachad leis na teachdairean a thainig as na h-Innsean, à China, à Africa, agus à eileanan a' Chuain deas; agus bu chòir dha ar brosnachadh gu ath-nuadhachadh eud agus saothair.

Bha co-reusonachadh, mar a's abhaist, mu'n Eaglais Stéidhichte. Cha-n e gu bheil eadar-dhealachadh air bith ann am barail mu phrìomh-bhunaitean na h-Eaglais Saoire. Cha-n 'eil ach an aon bheachd mu'n dàimh a tha cothromach agus sgrìobturail a bh'i eadar Stàid agus Eaglais, agus mu dhleasdanas an uachdarain amsiricil a thaobh creidimh agus eaglais Chrìosd. Cha mhò a tha eadar-dhealachadh barail mu'n encoir a tha anns an eaglais a tha a nis air a stéidheachadh a bh'i a' seallbhadh àite agus beathachaidh Eaglais na h-Alba. Na bha a dh' eas-còrdadh ann bha e mu'n dòigh air am foadadh cùisean a bh'i air an ceartachadh. Bha dà chomhairle air an tairgseadh,—aon le Sir Henry Moncreiff, agus an aon eile le Dr. Rainy; ach cha robh iad da rìreadh an aghaidh a chéile. B'e beachd Shìr Henry nach bu chòir beantuim ris a' cheangal a tha eadar an Stàid agus an Eaglais Stéidhichte ach air bonn an *Agartas Coir* agus a' *Protest* ag agradh gu'n iarradh an Eaglais Shaor an ceangal a bh'i air a sgoineadh gun dàil. Thug 472 an guth air taobh Dhr. Rainy, agus 122 air taobh Shìr Henry.

Cha chòir dearmad a dheanamh air a chur an cèill nach 'eil faluidheachd an t-sluaigh do aobhar Chrìosd a traoghadh. A dh'aindeoin gach mì fhàbharach anns an fhreasdal, tha e 'n a aobhar taingeachadh nach 'eil ìomhas an Tighearna air a dhearna. Bha an t-sluaig a bha air a chur crìnn air son na h-uile aobhar air a' bhliadhna a chaidh seachad fada os ceann na bha ann an uiridh. "S le Dia an talamh agus a làr," agus cha do chaill duine rianh air a bh'i 'toirt dha de a cluid féin.

A' GHAIÐHEALTACHD AGUS NA H-EILEANA.

IOMRADH BLIADHNAIL A' CHOMUINN GHAIÐHEALACH.

Is ann le nòr dhùilichinn a tha againn r'a sìthris gu-n do bhacach an t-Ollamh urrainnach MacLachlainn, le staid a slàinte, o bh'i a lùthair air a' mhòs a dh'fhalbh aig coinneamh Ardl-Sheanaidh air n-Eaglais; agus gu-n do mheasadh fèinmail leis, air son an aobhair cheudha, a dhreuchd mar Cheann-suidhe a' Chomuinn so a thoirt thairis. Is eòl do mhòran d'ar luchd-leughaidh, o'm fiosrachadh féin, an dèidh, an t-saothair, an dèiseadh, agus an creibhdhèarsa eirdhe leis an do chòimilinn e dheasdanas na h-oifig eudthromach so a nis r'è oclh bliadhna 'ar fhichead. Calma ann pearsa, agus misneachail an eirdhe ged a bha e, cha b'iongantach, an dèigh a saothairean òmhor, ged a dh'fhàinicheadh a threòir,

no ged robh mothachadh aige d'a fheum air tomhas foise. Tha an dùil air a h-altrum, le beannachadh an Tighearna, gu-n fènd tomhas slàinte agus neirt a bh'i air aiseag dha, air chor as gu-n bi an t-còlas agus an gliocas a dhèanaicheadh dha air an cur fatladh gu buil a chum maith na Gàidhealtachd d'an d'fhug e gràdh.

An àit an Ollamh urrainnach, thugadh seachad do'n Ardl-Sheanach Iomradh bliadmail a' Chomuinn le Mr. Ià à Inbhear-Naruim, a bha 'n a fhear-euideachaidh do'n Cheann-suidhe air a' bhliadhna so a chaidh, agus a fhuair mòr-thing o'n Ardl-Sheanach air son na scrìbhis a rinneadh leis do'n aobhar r'è na bliadhna.

Am measg nithean eile a dh'ainnicheadh le Mr. Ià,

dh'aithris e gu bheil ionnhas a' Chomunn nìs mò na bha e aig an àm so an t-uiridh. Tha aca 'n an làimh a nis £2044, 18s. 10d.; ach feumaidh iad an t-suin so, maille ris na tiòdhlaeabhair a' dh'fheadas iad carbaidh fhactainn ré an t-samhraidh, a dheadh-riaghladh, chum as nach tuit iad ann an fiachaibh nu'n tig deireadh an fhogharaidh, an uair a bhithas an tional-airgid bliadhna! air a thogail leis an Eaglais air an son. Air d'ò'n Ard-Sheauadh 's a' bhliadhna 1877 tional bliadhna orduchadh air son na Gaidhealtachd, rùnaich an Comunn tuarasad an luchd-saothrachaidh a leasachadh, tuilleadh euideachaidh a thoirt do dhaoinibh òga chum an foghlum air son ministireachd na Gaidhealtachd, agus eàrnaidhean iomallach fhiosrachadh air nach robh iad comasach ruigheachd roimhe sin; agus is ann le taiteans nach beag a tha an Comunn ag aithris gu bheil na rùintean sin 'g an coimhionadh, ach a mhàin nu thimchioll duais an luchd-saothrachaidh. Bhitheadh e ro-thaitneach leo, na 'n ceadaicheadh meud an ionnhas dhoibh tuarasdail nan searmonaichean urramach agus an luchd-ceasnaich a tha 'n an scrìbbis a leasachadh gu mòr. Aig an àm cheudna, tha iad ag aithneachadh le taingealachd gu robh tional-airgid na bliadhna a dh'fhalbh nì 'b' fhèarr na bha e rianh, ach air aon bhliadhna eile. Fhuair iad mar thiodhlaean agus mar dhileaban £1697, 9s. 5d.; agus thug clann nan sgoilean Sabaid £73, 9s. 2d. chum euideachadh le ionnhas a' Chomunn so. Feudar leasachadh ionnhas a' Chomunn, agus mar sin meudachadh an scrìbbis, fhàicinn o'n ionradh so a leanas:—Ann an *de* bhliadhna 1863-64 agus 1864-65, eha do chaidh iad ach £6308, 14s.; ach air an aon bhliadhna so a dh'fhalbh, chaitheadh leo £5327, 1s. 7d. Mar sin eha-n 'eil mille pumnd Sasunnach a dh' eadar-dhealachadh eadar na tha iad a' caitheamh a nis ann an aon bhliadhna, agus na bha iad a' caitheamh anns na dhà, o chionn ochd bliadhna deug. A thaobh an rian a dhealbhadh 's a' bhliadhna 1857, gu euideachadh le coimhionalaibh boehda chum teachd-aircan suidhichte chur os an ceann, fhuaradh e 'n a bheannachd ro-mbòr do iomadh eàrnaidh fheumach air feadh na Gaidhealtachd; agus tha an t-ionnhas a chuir-cadh a mach air riadh, air son na crieh sin, a nis air ruigheachd £15,250. Tha fìchead coimhionaltal againn a nis a chuidichear leis an ionnhas so. Fhuair an ceud aon diubh cead gu ministèir a ghairm 's a' bhliadhna 1859, agus an aon nu dheireadh 's a' bhliadhna 1879. G'an gabhail thar a chèile, chuireadh n' ar n-Eaglais 's a' Ghaidhealtachd, air an dòigh so aon choimhionaltal gach bliadhna, ré fhìchead bliadhna, agus iad làn-uidheamaichte — fhad 's a dh'fheadas daoine air t-uidheamaich a thoirt—chum scrìbbis an Tighearn

a chumail suas. Cha b'fhuras do mhinistèir sam bith, ann an iomadh seadh, clach-chuimhne nì 's fìghaile fhaighinn air a togail mar chumhcheachan air, na bhithas aig Ceann-suihne urramach a' Chomunn so anns na coimhionalaibh ud, a thogadh suas agus a chuidicheadh fo a eòraim athaireil-san. Tha nithe do 'n t-seòrsa so, co maith ri sinnsireachd agus ri cauldraidh ar n-Eaglais, a' nochdadh gu bheil a' chòir a's fearr againn a bhi air ar meas, agus air ar gairm 'n ar n-Eaglais Dhùthchasaich na h-Alba.

Fhuair a' Phaire, ann an Leòdhas, cead a chum ministèir a ghairm 's a' bhliadhna 1879; agus tha Ceann-Locha 's an eilean sin ag iarraidh a' chead cheudna o'n Ard-Sheannadh air a' bhliadhna so. O chionn ùine ghèarr thaisbeanadh, le càiridh Eaglais na Stèid, gaol nèonach do'n eilean sin; agus chuir iad suas dà thigh-aoraidh eile ann, ged a bha na sè tighcan-aoraidh, a bha aca roimhe sin 's an eilean, an coimeach a bh' falamh. Cha b'urrain iad a bhi ach falamh; oir a réir cumtais a fhuaradh 's a' bhliadhna 1874, eha robh ach nu echeitir cheud agus trì fìchead anam 's an eilean air fad nach robh coimheangailte ris an Eaglais Shaoir, an feadh a b'e làn-aircamb an luchd-biteachaidh 23,439. Chualas mòran fàidheadaireachd an tràth sin, gu-m pillteadh an sluagh gu dian, agus gu togarrach a dh'ionnsuidh na h-Eaglais Stèidhichte; ach tha i fathas co fada o choimhionadh 's a bha i rianh. Bha càirdean gent-ace fo eagal, agus naimhe ladurna ri h-uall, gu-n tiomndhicheadh mì-dhìlseachd agus trèigsin na h-Uige gu bhi 'n a thoiseach na crieh do shoirbheachadh ar n-Eaglais air a' Ghaidhealtachd; ach, gu sealbhadh, bha aron chàirdean dilèns agus naimhdean geura le chèile air an mealladh. Tha e air aithris gu bheil cuid de bhraighlith Uige air pilltinn o'm bruid a cheama, agus gu bheil tuilleadh gu leantainn. A thaobh oibre agus soirbheachaidh spioradail, tha cor na h-Eaglais Stèidhichte air feadh na Gaidhealtachd ro-choltach ris a' bheachd a dh'aithriseachd ùimpe le boirionnach ann an Leòdhas, ris an do chuir a ministèir a' cheisil, "An urrainn thu innsadh, a bhean, co i an Eaglais neo-fhaicsinneach?" An dèigh meadhraichadh car tiota, fhreagair i leis an urram a tha dualach do na Gaidheil, "Ma ta, eha-n urrainn mise innsadh dhuibh, mur i an Eaglais Stèidhichte i." Ann an iomadh àite, tha i neo-fhaicsinneach gu leòir, ach a mhàin gu bheil tighcan-aoraidh agus ministèirèan aice. Gleidhidh an t-airgid iad sin le chèile; ach is e an nì a tha cruaidh na h-Eaglaisean a' nochdadh le luchd-aoraidh. Air an làimh eile, is e an nì a tha cruaidh air a' Chomunn againne tighcan-aoraidh agus teachd-aircan fhactainn; oir co luath 's a thogar Eaglais, agus a shuidhichear ministèir innte, tha

an sluaigh air ball a' cruinneachadh d'a ionnsuidh, agus 'g a mhiseachadh 'n a shaothair. Mar so tha gairm as ùr a' teachd gu buill shaoibhir agus fhialuidh na h-Eaglais, chum còmhaid a thoirt do 'n aobhar mhaith so, ionns gu-m bi còmhathianan bochd eile, air feadh na Gaidhealtachd, air an cur ann an suidheachadh 's am feud iad gairm a thoirt do theachdair suidhichte, gu saothrachadh 'n am measg.

An dèigh labhairt mu thimchioll na dilib mòire a dh'fhàgadh le Dr. Binny Webster—dheab o'm bheil seachd ministerean deug thar fhichead air feadh na Gaidhealtachd aig an àm so a' faotainn £12 's a' bhliadhna, agus dh'èab a bhithas gu h-aithghearr air a meadhachadh le £2300,—agus an dèigh ionradh a dheanadh mu fhialuidheachd Mhr. Uilleam Mhic Ionmhainn agus a chàirdcan, a tha a' toirt còrr is £200 gach bhliadhna gu cuideachadh le stèipinnibh cuid de mhinistearibh na Gaidhealtachd, chaidh Mr. Là air agaidh gu luaidh a dheanamh air dithis de mhinistearibh na Gaidhealtachd, a chrìochnaich an turas agus an saothair air a' bhliadhna so a chaidh. B'iad an dithis dhaoine urramach sin Mr. Dòmhnallach a bha an Uraigh, agus Mr. Cipein a bha an Arochar. Bha an t-ionradh a thugadh m'an timchioll, le ministearibh a bha colach orra, mar a leanas:—"B'e Mr. Dòmhnallach seannair na Cleire aig Inbhir-Feobhaircan, agus an t-Seannaidh aig Ros. Air a' bhliadhna 1830, shuidhicheadh e, mar fhear-cuideachaidh agus mar fhear-ionaid 'athar féin, 'n a mhinistear ann an sgrènachd Uraigh, far do shaothraich e le taitneas agus tairbhe d'a shluagh, agus le dìlseachd d'a Mhaighstir nàmhaidh, air son còrr is leth-cheud bhliadhna. Mar shearmonaiche, mheasadh e leis na h-uile 'n a theachdair a bha gu sòraichte freagarrach chum togail suas agus ùrachaidh òigheachd Dhè, chum seòladh a thoirt dhòibh-san a bha fo iongainn, chum comhlhartaich a fhirithleadh dhòibh-san a bha ri bròn, agus chum dèsgaidh do 'n dream a bha gu clòran. Mar aodhaire, b'esan athair a threuda gu léir, a dh'andhaire suas ris mar chonhairliche 'n an uile dheuchainnibh agus imgharaibh. Mar bhall de chùirtibh na h-eaglais, bha e air leth riaghailteach agus clùithoilteanach. Ann an aon fhocal, bha e 'n a dhuin' uasal dhàhdhaidh, agus 'n a eisampair de na dhùineadh do mhinistear dhùchea a bhi." "Bha Mr. Cipein 'n a dhùine a ghràdhachadh gu ro-mhòr, agus air am bi cùimhe thairneach aig na h-uile d'ann b'aithe e. Aig amannanbhl gluasadach an Dealachaidh, thug se e féin do 'n Tighearn, agus, a' cur cùl ri buannaich aimsireil, rùnaich e a bheatha a choisrigendh do mhinistearachd na h-Eaglais Saoire. Air dha bhi 'n a dhùine de dhàlannaibh agus de ghràsaibh a tha ainneanbhl, bha e

ro-fhreagarrach chum aon do na h-àitibh a 's imbheiche 's an eaglais a ionaid le tairbhe; ach mhòthaich e agartas na Gaidhealtachd, agus anns an dòigh 'bu neo-fhèineile thionndaidh e air falbh o gach uile raon gealltuineich eile a bha fosgaidh dha, agus rinn e dhiùil chum uiread a dh'èolas fhaotainn air cànan nam beannt 's a dh'ùidheamaicheadh e chum an soisgenl a shearmonachadh do na Gaidheil 'n an cànan féin. Shuidhicheadh e air tús ann an eilean Raarsaidh, agus an dèigh sin ann an Arochar; agus anns na h-àitibh sin le chéile, shaothraich e le mòr-dhùrachd agus le buaidh, air clor as gu-n robh eridheachan an t-sluaigh air an cosnadh leis."

Tha an bàs a' toirt aoin an dèigh aoin mar so air falbh, aron o mheasg ar teachdaircan, agus o mheasg ar sluaigh; ach tha e ro-shoilleir fathad gu h-i an Eaglais Shaor eaglais nan Gaidheal an diugh, mar a b'i 's a' bhliadhna sinneil 1843,—nà a ta air a dhearbhadh dhùine le tabhartasaibh ar còmhathianan Gaidhealtachd do Ionmhas-beathachaidh nam ministear a bhi ni 's fearr air a' bhliadhna so na bha iad an uiridh. A' gabhail nan naoi Clèircan deug Gaidhealtachd thar a chéile, tha leasachadh maith air a thoirt do'n Ionmhas sin leo: agus ann an àitibh-searmonaichaidh a' Chomhainn so, thionaidh air a' bhliadhna a dh'fhalbh £530, 3s. 8d., sunn a tha £139, 17s. 1d. os cionn na thionaidh uath a an uiridh.

Ach is e an ni a tha taitneach leinn os cionn nan uile nithe gu bheil ionradh 'g ar ruigheachd, o chuid d'ar luchd-saothrachaidh, mu thimchioll dèsgaidh agus ionpachaidh anama neo-bhàsmhor, agus gu bheil cuid d'ar n-àitibh-searmonaichaidh ann an suidheachadh ro-ghealltuineach aig an àm so. Mar shampuill dhùibh sin, tha ionradh taitneach air teachd d'ar n-ionmsuidh o Phartuig, o Seicpeis, agus o Acharrachdail. Thugadh naigheachd mhaith thugainn mar an ceudna le teachdair a chaidh o'n Chomunn a dh'fhiosrachadh Eileanan ionallach na Gaidhealtachd. Tha esan ag ionnsaidh gu bheil Uidhrist mu Thuaith, agus na h-Earadh, agus gu h-àraidh Beinn-a'-Mhaoil, ann an staid ro-ghealltuineich a nis. Tha coslas oibre sòraichte gràs 's an eilean sin. Air na miosaibh a chaidh seachd, thaisbean an sluaigh dùrachd neo-ghnàthaichte, a' cruinneachadh gu searmonachaidh an Fhocal, gach àm a gheibheadh iad an cothrom; agus tha an soisgenl coltach ri bhi a' drùigheadh gu mòr orra. Ann an eilean Bleinn-a'-Mhaoil, tha ceud ceud deug de luchd-àiteachaidh, d'am bheil 900 co dhùibh 'n an Papanach. Ann am freasdal Dé tha cothrom a nis air a dhèanachadh chum tuilleadh a dheanamh air son an t-sluaigh siu na rinneadh le ar n-Eaglais fathad: agus tha dà ni àraidh 'bu chòir a

bhi deanta gun dàil,—air tús, tigh-aoraidh a thogail a clumadh ceithir cheud pearsa; agus a ris, an t-eilean a dheanamh 'n a àite-scarmonachaidh, le sùil ri bhi ann an ùine ghearr 'n a choimhthional suidhichte. Tha àitean eile air an d' rinneadh luaidh, ach mu thimchioll nach 'eil rium againn gu sgrìobhadh.

Tha an t-iomradh mu thimchioll oibre a' Chomuinn aig na bailtibh iasgaich a' nochdadh fàis agus cinn-eachaidh; agus air a' bhliadhna so, air son na ceud uaire, tha an Comunn a' cur teachdaire dh'ionusuidh nan Gaidheal aig an iasgachd an Arco. Bha aon de na teachdairibh, air a' bhliadhna a dh'fhalbh, a rinn luaidh gu sònraichte air na luairidibh d'am bheil na h-iasgaircan fosgailte, le h-àraidh ann an comh-cheangal ri peacadh na h-ana-mearrachd, no na misge. Gidheadh, g'an gabhail thar a chèile, chan fhaighear 's an rìoghachd air fad eideachd ni's stuama, no ni 's deadh-bheusaiche na ar n-iasgaircan Gaidhealach; agus is bochd an nì, gu-n tugadh beagan de dhaoibh amaideach, le 'n gluasul ana-mearra, mas-ladh air am bràthribh, agus air an dùthaich o'n d' thàinig iad. Is aobhar ghairdeachais e do chàirdibh nan Gaidheal gu bheil Cuideachd Mheasarrachd Ghaidhealach air a cur suas o chionn dà bhliadhna, agus gu bheil trì mìle pearsa a nis ann an comh-cheangal rithe. Bu mhaith na 'm bitheadh iad 'n an deich mìle fichead.

Te fhialuidheadh Mhr. Martin a' Achendennan —seanair ro-mheasail a bhuineas d'ar n-eaglais,—tha an Comunn, air a' bhliadhna so, air cur chùisean an

ordugh chum dithis dhaoinne freagarrach a chur uatha, a riceadh leabhràichean maith an measg nan iasgair. Tha aon de na daoibh so air falbh gu Eirinn; agus tha e g'a dhòl as a sin gu oirthir Ghallaibh. Tha an fear eile a' tòiseachadh aig Barra, agus na h-àitibh-iasgaich eile air taobh sìar ar dùthea; agus tha e a' dol uatha sin gu Baile-nam-Frisealach, Ceann-Phadrug, agus bailtibh eile air taobh soir na dùthea. Tha sinu ag earbsadh mòr-mhaith o oidheipèibh nan daoine so chum sgrìobhaibhean fallain a chraobhs-gaoileadh an measg nan Gaidheal, a ghiùlaincas iad gu 'n teaghlachibh féin, anns na crìochaibh ecine 's an bheil an còmhunnibh.

Bha iomadh nì eile ann an Iomradh a' Chomuinn, air son nach 'eil rium againn an so: ach feudar aithris, ann an comhdhùnadh, gu-n d'rimu an t-Ollamh Mac Lachlainn, agus an Comunn, a mholadh do'n Ard-Sheanadh gu-n rachadh an t-Ollamh Rainy a chur air leth mar Cheann-suidhe a' Chomuinn so, ann an àite an Ollaimh ùrramaich, a tha a nis, le staid a shlàinte, air a chomh-giùneachadh gu obair a thiaclad a thoirt thairis. Dh'òtaich an t-Ard-Sheanadh agus an t-Ollamh Rainy gu-n rachadh comhairle a' Chomuinn a ghabhail: agus is e ar n-iartras agus ar dùil gu-m bi saothair ar Cinn-suidhe ùir, agus obair a' Chomuinn agus nan teachdair a tha 'u an seirbhis air an aideachadh, agus air an beannachadh gu mòr leis an Tighearn; agus gu-m bi a' Ghaidhealtachd air feadh a crìochan gu léir a' soirbheachadh tre shearmonachadh an Fhocail.

GEARR-IOMRADH MU SHEORAS WISHART

(air a' leantainn).

V.

AN uair a bha a' phlàigh a' caitheadh as, fluar Wishart litir o a chàirdcan, uaislean taobh an iar Albainn, ag iarraidh air an coinneachadh an Duncùinn, agus deas-boireachd a chumail gu follaiseach an sin ris na h-eas-buigean. Dh'òtaich e gu toileach. Ach mu'n d' thàinig an t-àm a shonruicheadh, thug an Cardinal ionusuidh uaigneach air a bheatha. Dhealbh e litir mar gu-m b'ann o aon d'a chàirdcan Wishart, triath Chinnear, ag aslachadh air tighinn far an robh e gun dàil, oir gu'n do glacadh e le tinneas obann. Chuir e an sin trì fichead fear armaichte gu luidhe an fàth air an rathad a bha e gu ghabhail agus a ghlacadh. Dh'fhalbh

Wishart agus beagan chàirdcan maille ris. Ach gu h-obann stad e, agus an deigh mebrachadh car taean, phill e. An sin thuir e riu, “Cha téid mi; tha Dia 'g am bhacaidh; tha mi dearbhta gu bheil foill ann.” Air do a chàirdcan dol air an aghaidh, fluar iad an lucll feall-fholach, agus thàinig iad agus dh'innis iad sin da. An sin thuir e, “Tha fios agam gu-n crìochnaich mi mo bheatha ann an lamhan an duine fhuileachaidh sin; ach cha-n ann air an dòigh so a bhitheas e.”

An uair a thàinig an t-àm a chomharraicheadh, ebnir e 'aghaidh air Duncùinn. Chaidh e troimh Dhundeagh gu Ionarghabraidh far an do chait e an oidhe an tigh Sheumais Watson. Ghabh an tigh uile mu thàmh; ach cha b'urrain do Wishart cadal. Dh'fhag e a sheomar,

agus dh'farr e àite auns an faigheadh e bhi 'n a aonar maille ri Dia. Oir thàinig eagal agus crìth air, agus ghlac uamhunn e. Fluair e àite sùmhach dlùth air an tigh far an d'fhàic e sìos agus suas car ùine. Ach cha d'fhàinig comhfhurtachd d'a ionnsuidh. B'e uair a dh'orchadais a bha ann; agus air dha tuiteam air aghaidh, dhòirt e nach 'anam ann an osaidhean agus an deoir maille ri urnuighean. An deigh ùine, fluair e fois, agus phill e dh'ionnsuidh an tigh. Choinnich fear-an-tighe e, agus dh'fhearrach e dlèth e bhàt an robh e. Ach cha-u innsadh e dad dhoibh. A ris air an ath mhànuinn dh'fhearrach iad dheth, ag aicheadh gu saor gu-n do lean iad e, agus gu-n robh iad 'g a fhaicinn. "B'fhearr leam," ars' esau, "gu-n robh sibh 'n ur leapaichean, agus bhiodh e na bu bhuanachdaite dhùibh, oir is gann gu-n robh mi air mo chleachdadh gu maith." Dh'aslaich iad air gu-n abradh e ni éigin a bhreathadh comhfhurtachd dhoibh, do bhrìgh gu-n robh iad air an crìdh a' faicinn a dhoilgheis. Ach fhuair e esau, "Innsam dhiubh gu bheil dearbhadh agam air gu bheil mo shaothair dlùth air a crìch, agus ùine sin iarraidh air Dia maille riomsa nach fannach mi nis an uair a tha an cath a' tighinn agus a theothadh." Agus an uair a bha iadsan a' gul, agus ag ràdh, "nach robh mòran comhfurtachd an sin doibhsan," fhuair e, "Cuiridh Dia comhfurtachd thugaibh a'm dhéigh-sa. Bithidh an rìghachd so air a soilleachadh le solus soisgeil Chrìosd, cho soilleir 's a bhi rìghachd rianh o làithean nan abstol. Bithidh tigh Dhé ann; seadh, cha bhi e dh'èasbhuidh na cloiche-mullaich. Agus cha bhi so fada 'g a dheanamh. Cha-n fhuiling mòran as mo dhéigh-sa, mu'm bi glòir Dhé gu soilleir air a foillseachadh, agus an buadhaich i dh'aindeoin Shatain."

Air an là sin dh'fhàg e Ionarghabhraidh gu dol do Lìte, far an robh dùil aige naisean an Taoibh-an-iar a choinneachadh. Ach cha chualas guth uatha; agus o'n a bha Wishart ann an cumart mòr, chomhairlich a chàirdean da fannuinn an falach. Ach cha robh e staimhneach 'n a spiorad agus e 'u a thòsd gu bhi 'searmonachadh. Air ceithir Sabaiden an deigh a chéile shearmonaich e ann an eaglaisean tìnechioll Dhun-cìdinn. 'N a shearmonaich uile roimh-innis e giorrad na h-ùine a bha aige gu saothreachadh, agus mu a bhàs a bha na L'fhaigse, thuir e, na a chreideadh neach air bith.

VI.

O nach d'fhàinig guth o uaislean an Taoibh shuas, thàinig Wishart do Haddington; ach le eagal a' Chardinal cha a robh a luchd-èisdeachd cho ìomhor 's a bha dùil

aige. Chuir so trioblaid air; agus auu am meadhan a mhi-mhìsneich thàinig guth o a chàirdean 's an Taoibh shuas nach b'urraim doibh a choinneachadh. Dh'fhaodadh e gearan air gu-n do threoraich iad e gu cunnart mòr, agus gu-n d'fhàg iad an sin e; ach is e an t-aon ni a chuir doilgheas air gu-n robh iad sgèth do Dhia, agus nach robh suim aca d'a aobhar.

Bha aige ri searmonachadh an là sin ann an *Haddington*; fad còrr 'us leth-uair choisich e sìos agus suas fa chomhair na h-altarach, agus a ghnuis a' feuchainn doilgheas 'inntinn. Dhùrich e an sin do'n chùpaid. Bha e gu searmonachadh air an dara clàr de'n lagh, ach bha a chrìche a' lasadh an Taoibh a stigh dlèth; bha e eud-mhor air son an Tighearna Dia nan sluagh, aig an robh 'fhaicadh air a dheanadh tre eagal duine, agus cha b'urraim e labhairt air ni ach na truaighean a thigeadh orrasan a thréig Esau agus a theachdairachd. Labhair e gu sòruichte mu na plàighean a bha gu tighinn air Haddington. An sin stad e, ag ràdh, "Dhi-chuimhneich mi mi féin, agus an ni a bhi mi dol a lèimhseachadh; ach fanadh mo bhriathran deireannach ann 'ur n-inntinn, agus an cuir Dia comhfurtachd ùr d'ur n-ionnsuidh."

B'i so a shearmoin dheireannach. Air an là sin ghabh e a cheud deireannach d'a chàirdean an sin. Cha leigeadh e do Iain Knox dol maille ris; ach chuir e air ais e ag ràdh, "Foghlaidh aon air son iobairt." Thàinig e le tighearn Orniston dh'ionnsuidh a thighe. An deigh na suiper, sheinn iad salm, agus chaidh esan d'a sléoban, ag ràdh, "Gu-n deanaich Dia fois shuaimhneach."

VII.

Ach cha robh gu bhi do aon 's an tigh an oidhche sin. Mu'n d' thàinig meadhan-oidhche bha an tigh air a chuartachadh le daoine armaichte, agus Iarla Bothwell, Arl-Shiorran Haddington, air an ceann. Mhìnich e a thuras, agus thuir e nach biodh feum ann an cur 'n a aghaidh do bhrìgh gu-n robh an Cardinal e féin air an rathad agus mar uidhe mìle do'n tigh. "Fosglaidh na geatachan," thuir Wishart, "agus toil bheannichte mo Dhé gu robh deanta." Gheall Bothwell gu dòimheadh nach éireach dochan sam bith dha, ach gu-n dòimheadh e féin e. Feudaidh e bhi gu'n do rùnaich Bothwell a ghealladh a chumail. Ach ma rùnaich, thug òr a' Chardinal, agus impidh mathar na ban-rìgh buaidh air a rùn. An deigh a bhi beagan làithean ann an Caisteal Dhun-cìdinn, bha Wishart air a thoirt thairis do Iamhan a' Chardinal agus air a thigeadh air 'n ghainntir sin ann an Cill-ribhinn d'am b'ainm a' ghainntir-bhotail. Tha an slochd so r'a fhaicinn fhathast. Tha e air chumadh

botal. Tha naoi troidhean a dh'fhad 's an amhaich, agus ceithir troidhean fichead 's an iomlan. Tha sé troidhean air leud ann a'g a' bhraighe, ach tha e a' dol na's farstuime gu ruig oched troidhean deng a'g a' ghrund. Bha prìosanaich air an leigeil sìos le slabhruidh a bha ceangailte ri crann iarunn a bha tarsuinn air beul an t-sluchd. Cha-n 'eil aon chuid dorsan no uinneagan ann.

B' ann am mìos *January* 1546 a bha Wishart air a ghlacadh; agus a'g deireadh *February*, ghairm an Cardinal na h-easbuigean cruinn gu breith a thoirt air. Chum gu-n biodh samhladh brèidh anns a' chùis, chaidh barandas iarraidh air Iarla Arainn, a bha 'n a Thànaistear (*regent*) air an rìoghachd 'n uair a bha ban-rìgh Màiri 'n a leanabh. Cha-n e m'fhàin gu-n do dhiùlt an t-Iarla barandas, ach thoirnisg e do'n Chardinal dol air aghaidh leis an deuchainn gus an ruigeadh e féin. Ghabh am Beatonach eagal gu-n rachadh a chreic as air, agus shonruic e dol air aghaidh gun am barandas, chum as gu-n biodh a' bhinn air a coimhlionadh mu-n tigeadh na t-Iarla.

Air a' cheud là de'n Mhàrt chaidh Wishart a thoirt an làthair a' Chardinal agus nan easbuigean. Chaidh na cùisean-ditidh a bha 'na aghaidh a leughadh. Dhion e e féin, agus dhearbhadh e gu-n robh gach nì a theagaisg e a réir nan Sgrìobtur. Ach cha robh ceartas na's mò na bha trocair, a'g a' naimheadh. Bha a bhinn air a toirt a mach, agus bha e air a shòrachadh gu-n biodh i air a cur an gnìomh gun dàil, air eagal gu-n biodh oidhirp air a toirt air a' phrìosanaich a theas-airginn.

VIII.

Bha gunnachan-mòra a' chaisteil air an tionndadh ris an àite 's an robh a' bhinn gu bhì air a coimhlionadh. Bha barra-bhallachan a' chaisteil air an ullachadh le chùrtean riombach, agus le cluasagan-suidhe chum gu-n faigheadh an Cardinal agus na h-easbuigean an sùilean a shàsachadh le piantan an duine naomh so. An dèigh biadh a ghabhail maille ri ceannard a' chais-teil, agus sparradh air a chàirdean gun àite thoirt do fhuath no do thogradh dioghaltais, chaidh Wishart do sheòmar gus am biodh an luchd-marbbaidh deas. Cha b'fhada gus an d'fhàinig iad, agus an d'fhug leo e do'n àit anns an robh a' chrioch agus an connadh air an ullachadh. Cha robh masladh no tarcais a b'urrain daoine dhealbh air an eombnadh. Bha a lamhan air an ceangal air a chulaoibh, bha slabhruidh throm m'a mheadhon, agus taod m'a mhuineal. 'N uair a thàinig e dh'fhannsuidh an àite, thuit e air a ghlùinean, agus

thubhairt e, "O Shlanuigh air an t-saoghail, dean trocair orm. Athair nòimh, tha mi a' tionndadh mo spioraid 'n ad lamhan naomha-sa."

An sin dh'èirich e agus labhair e ris an t-slugh, a' deenannh fianuis air fìrinn nan teaga gan e shearmonaich e, agus a' sparradh orra gun iad a thoirt thairis foghlum fòcal air Tighearna air son geur-leannmhuinn no trioblaid. "Is ann air son an fhòcal agus an fhuir shoisgeil a tha mise 'n diugh a' fulang, cha-n ann le bròn, ach le inatinn agus eridhe subhaich. Thugaibh faineir; cha-n fhaic sibh mi ag atharrachadh dreach. Cha-n 'eil eagal orm roitub an teine dhùnchuidh so; agus mar so thu mi 'g aslachadh oirbhe dheannamh, na thig geur-leannmhuinn oirbh air sgàth an fhòcal, agus gun eagal a bhì oirbh romhasan a mharbhas na corp, ach a'g nach eil comas an t-anam a mharbhadh. Thuirt euid gu-n robh mise a' teagas gu-n caidh an t-anam gus an là dheireannach; ach tha fios cinnteach agam gu-n gabh m' anam a Shuipear le mò Shlanuigh ear an nochd mu'm bì e sè uairean."

An dèigh so rinn e urmuigh air son a naimheadh an d'fhug e maitheanas, thuit e, le 'uile chridhe. An uair a bha na h-uile nì deas, dh'farr m' crochadh air maitheanas air, ag ràdh nach robh esan ciontach d'a bhàs. Phòg Mr. Wishart a ghruidh, ag ràdh, "Feuch, sin comharra dhuir air gu bheil mise a' toirt maitheanas duit. A charaid, dean do ghnòthuch." An sin thàinig a' chrioch. Bha e air a cheangal ris a' chrioch, agus bha 'n teine air fhàdadh. Bha ceannard a' chaisteil 'n a sheasamh bìmh ris ré na h-ùine. Rìs-san thubhairt e, "Gu-n toir Dia maitheanas do'n duine ud a tha 'n a suidhe cho uaibhreach air a' bhalla; ach tha fios agam nach fhadh gus am bi' e 'n a lùidhe an sud ann an tuilleadh tarcais na tha nìs de ghlòir aige." B' amhuil a thachair. Tri mìosan an dèigh so rug dioghaltas air a' Chardinal. Bha e air a mharbhadh anns a' chaisteil, agus a chorp air a chrochadh a mach air an dearbh uinneig o'n d' amhaire e air Iosgadh Wishart.

IX.

Dh'fhuing Wishart air a' cheud là de'n Mhàrt, 's a' bhliadhna 1546. Mur urrainn duinn a ràdh gu'n robh na naimheadh a mharbhadh e a'g a' bhàs na 's lionnhoire na iadsan a mharbhadh e 'n a bheatha, feudaidh sinn co dhiùbh a ràdh nach robh aon nì eile a chabhagaich air aghaidh an t-Ath-leasachadh cho mòr. Bha an duthaich air a h-ullachadh le a shearmonachadh, agus bha a theagas air a dhaingneachadh le a bhàs. "An so tha an ràdh ud fìor, gu bheil aon neach a' cur, agus neach cile a'

bhuain. Bha mòran de na bhainn Knox 'n a thoradh air eur dhùrachdach, arnuigheil Wishart. Agus tha

esan a chuir agus esan a bhuain a' deanamh gairleachais a nis le chèile.

— 0 —

CRAOBHSGAOILEADH AN T-SOISGEIL AGUS LEUDACHADH NA [H-EAGLAIS AIG AN TIGH.]

HOME MISSION AND CHURCH EXTENSION.

Tha mòran, fo mhòran, r'a dheanamh ann an crabhsgaoileadh an t-soisgeil 'n ar meadhon fèin mar thèr. Cha-n 'eil sinn a' tighinn an tràthsa air na bheil de mhuintir neo-iompaichte ann ar coimhthionalan; 's e tha againn 's an t-sealladh na tha dh'èasbhuidh chothroman agus mhèadhonan suidhichte, agus an àireamh a's lion-mhoire gu mòr na sin, a tha beò ann an dearmad air meadhonan nan gràs, agus ann am mì-bheus foll-niseach. Tha gairm labhair ris an eaglais, agus ris

gach eaglais, dol a mach gus na rathaidean mora agus na gàrachan, agus sràidean agus caol-sràidean nam bailtean, a cho-èigseachadh nan diobarach bochda so gu teachd a steach.

Chuir Dr. Adam, Ceann-suidhe a' Chomhunn a tha air ceann na h-oibre so, Iomradh farsuinn, mionaidich, air beulaobh an Ard-Sheanaidh, mu'n t-saothair a tha air a deanamh. Bheir sinn oidhirp air beagan de so a thoirt anns an ath àireamh.

— 0 —

IOMRADH

MU SHAOthAIR NA H-EAGLAIS, ANNS NA COLONIES.

COLONIAL MISSIONS.

AFRICA MU DHEAS.—Tha a nis da cho-thional, an ceangal ris an Eaglais againn ann an Lunnainn-an-eas —Baile-mòr na cearnaidh so—ann air gach taobh de 'n ainbainn a tha dol troimh 'n Bhaile. Tha so a nochdadh, cia mar a tha 'n luchd-àiteachaidh a dol an lionmhòrachd; agus mar a mhèudach an co-thional, gus an b' eigin Eaglais air a thogail agus co-thional eile a chur air chois. Tha suil, nach e bhain gu'm bi an co-thional so comasach air e fèin a chumail suas; ach mar an ceudna comhadh a dheonachadh gu co-thionalan eile 'chur air chois anns a' Cholony so.

Tha an Committee mar an ceudna air faotainn eniridh bho chùr Natal as leth cuid de luchd-àiteachaidh F'ngeni,—àite a tha ann thimicholl cuig mìle deug, a mach bho Bhaile-mòr Natal. Tha iad a' gealltainn faig air trì chend pund Sasunnach 's a bliadhna a chur ri chèile, airson a' mhinistèir—ma gheibh iad e. Tha an Committee aig a' bhaile, mar an ceudna a' gealltainn, gu-n dean iad an comhadh, gus a mhaoin chuidichidh so a mhèudachadh rè nan trì bliadhna

ud. Tha dochas uime sin, ann an uime ghèarr, gu'm bi ministèir air faotainn, a bhithes deònach a dhol a mach a dh'ionnsuidh na cearnaidh iomallach so.

EILEANAN FALKLAND.—Bha Mr. Yeoman 'n a' mhinistèir rè dheich bliadhna anns a' chearnaidh so. An deigh dha pilltinn dhachaidh, bha e ear tannuill gu math duilich do'n Chommittee ministèir eile faotainn—a ghabhadh 'àite. Ach a nise, tha Mr. Philip—a tha o chionn ghrathuinn ann an Duncidin Albannach, air aontachadh ri dol a mach. Tha diùl tre bhèannachadh an Tighearna gu'm faighear, gu'm bi Mr. Yeoman na teachdlaire dileas; agus endmhor am measg an t-shaigh, a dh'ionnsuidh am bheil e dol.

Tha Dr. Stuart ministèir Dhuncidinn Baile-mòr Otàgo, a' sgrìobhadh gu'n d' rainig Dr. MacGhriogair—a bha roimhe so, a' teagasg ann an Oil-thigh na h-Eaglais Sàoire an Duncidin Albannach—agus gu'm bheil e air gairm faotainn—agus air a shuidheachadh thar a' cho-thional, a tha ann an Sgìre Omaru-ma-dheas. Bha Dr.

Stuart a lathair maile riu—agus mar an ceudna trìnir mhuistearan òga a bha air an teagasg le Dr. MacGhriogair 'n nair a bha e anns an Oil-thigh aig a' bhaile.

Tha Dr. Stuart aig in-seadh ni eile—gu'm bheil a nise, uiread a mhinistearan, aca agus a tha a dh' Eaglais-eagan ann—ni nach do thachair 'o chionn bliadhnaichean air ais; oir tha cuimhne aig ar luchd-leughaidh, mar a bha iad a sior thagradh, gu'm biodh tuilleadh mhinistearan air an cur a mach. Tha e mar an ceudna a sgrìobhadh dhachaidh, gu 'n robh an Synod aca cruinn 'o chionn ghoirid; agus an measg nithe eile, gu'n robh e air ainmeachadh, gu 'm bheil maoin cuideachaidh na h-Eaglais, a toirt da chuid agus tri puinnid deug Sasunnach 's a bhliadhna, do gach ministear.

Tha e mar an ceudna a sgrìobhadh gu'm bheil comas searmonachaidh gu bhì air a thoirt do dhithis dhaoine òga, a dh'òileanaicheadh anns a Chollege aca fèin; agus gu'r e fear dhiu mac do Dhr. Macantòisich a bha roimhe so na mhinistear ainmeil, ann an Baile-Dhuthaich, an Siorrachd-Rois. Tha sin ro thoilichte chluinntin gu'm bheil mac 'athar, agus odha 'Sbeanan anns an dreuchd—agus ma bhithas e coltach ri shìnearachd, bitheadh buannachd aig an Eaglais dhe, agus glòir aig an Tighearna.

TIR MHOR NA ROINN-EORPA.

Tha Dr. Somerville a saothrachadh 'o chionn she mìosan anns a' Ghearmailt; agus air dol troimh dhà bhaile dheug de na bailtean a's mo—a' searmonachadh an t-soiseil. Shoirbhich an Tighearna leis gu mòr. Thàinig sluaigh lionmhor anns gach baile g' a eisdeachd; agus tha cinntas againn, gu'n robh ananan air an iompachadh a dh' ionnsuidh Chrìosd. Gu'm bheil dusgadh 'n am measg cha'n eil teagamh againn—oir cha'n e mhaìn, mar a thubhairt sinn, gu'm bheil muinntir nam bailtean fèin a cruinnachadh; ach tha mòran sluaigh a tighinn á cearnaidhean eile dh'ionnsuidh nam coimnidhean. Mar dhearbhadh eile air so, tha na coimnidhean air an cumail suas ann an iomadh ùite 'n dèigh do Dhr. Somerville falbh. A chionn nach aithne dha a' Chaint Ghearmailteach, tha e 'n eisiamail eadar-theangair; agus anns gach cearnaidh 's an robh e, tha e na aobhar iongantais mar a thog Dia suas daoine aig am bheil an dà chaint—gu bhì 'nam meadhan air an fhìrinn—mar a labhair esan i—a liubhairt do'n t-sluaigh 'nan caint fèin. Biodh 'ar luchd-leughaidh ag ùrnigh gu'n uisgich Dia gu soibhir an siol a bha air a chur leis, agus na cearnaidhean dorch' ud, gu math do dhaoine agus glòir do'n Tighearna.

PARIS.—Tha deagh obair adol air a h-aghaidh a m am baile-mòr na Fraince; agus mar an ceudna anns na dùchama Frangach. Aig ùr-thoisicadh nam coimnidhean, cha robh a tighinn a dh'èisdeachd, ach dream a bha dol 's a' tighinn. Ach a nis, anns gach ionad anns an robh coimnidhean air an cumail, agus air an leantuin, tha againn earrann do'n t-sluaigh a tha air dliu-leantuin ruinn; agus gu riaghailteach a' feitheadh air na meadhanan, o Shàbaid gu Sabaid. Tha aig àmanna, aig co-dhunnadh na scrìbbis cho luigha ri ceithir fichead pearsa a' fantuinn air deireadh fo chùram anama, agus gu bhì air an teagasg a thaobh slihe na slainte, trid an Tighearn' Iosa Chrìosd. Tha mar an ceudna deagh chunntas againn 'o bhailetan eile, anns an Frainc; agus mar an ceudna 'o bhaile a bha thuige so, gu sou-ruichte fo bhuaidh na Papanach—agus far am bheil a nis, coimnidhean air an cumail, agus mòran sluaigh a' cruinneachadh, a dh'èisdeachd an t-soiseil.

Tha na ministearan a chuiradh a mach rù a gheanhardh agus an carraich, a shearmonachadh ann an bailtean eile air Tir Mhòr, a toirt dachaidh deagh chunntas.

CIOD A THA GRAS DHE COMASACH AIR A DHEANAMH.

Bha Mr. Guthrie aon de na ministearan a dh'fhuiling airson na Fìrinn aig am an Ath-leasachaidh. ro ainmeil a bhrìgh cho luigha 'us a bha e 'n a mheadhan air iompachadh. Air oidhch' àraidh bha e 'pilltim dhachaidh gle amoch a dh'ionnsuidh a thighe. Thachair gu'n deach e air seacharan anns a' mbonadh—agus smaoinich e gu'r e b' fhearr dha leigeadh leis an each aige a dhol mar a thoilicheadh e; agus e fèin carbhadh ri stiuradh Freasdail. Ma dheireadh, rainig e fèin agus an t-each tigh tuathanaich. Chaidh e steach, agus dh'ìarr e cead suidhe aig taobh an teine gu maduinn. Fhuair e cead so a dheanamh. Bha bean an tuathanaich ro thinn—dhù air a bhàs; agus co a thàinig a stigh ach sagart Papanach, a thoirt na h-ola bhàis dhi (*extreme unction*). Cha dubhairt Mr. Guthrie smid gus an d'fhalbh e. An sùin, ars' esan ris a' bhean a bha tinn, "Am bheil sin a rinn an sagart, a toirt sìth dhuit ann an suil ris a bhàs?" Cha'n eil, ars' ise. An sin labhair e rithe mu slèith trid fuil an Tighearna Iosa. Bha an teagasg air a beannachadh dhi; agus blàsaich i a' deanamh gairdeachais anns an Tighearna. Chaidh e dhachaidh, agus 'n nair a ràinig e, dh'innis e do'n bhean aige an t-iongantais a chunnaic e. Thàinig mi, 'ars esan, gu tigh far an d'fhuair mi bean ann an staid nàduir—an deigh sin ann an staid gràis, agus mu'n d'fhalbh mi chaidh i steach a dh'ionnsuidh glòire.

MR. ROWLAND HILL.—Bha Mr. Hill 'n a mhinistear ainmeil 'n a latha. Thachair gu 'n d'fhàinig aon da ionnsuidh aig an àraidh, airson comharra gu bòrd an Tighearna. Innis dhomh, arsa Mr. Hill, do bheachd mi oleas pheacaidh, agus nu' éifeachd fuil Chrìosd gu a ghlanadh uaim. Thoisich an duine air a bheachdan a chur an cèill—agus dh'innis e brùadar a chummaic e; agus mar a bhean an brùadar ri 'inntinn; agus mar a bha e mar so air a thoirt fo churam anama. 'N uair a sguir e, fhreagair Mr. Hill, agus thubhairt e. Cha'n 'eil mi idir, arsa' e san, a deanamh dìmeas air brùadar duine math, ach innis dh' mi nu' bheachd na 's fearr nu' d' thim-

chioll, an deigh dhuinn fhaicinn cionnus a ghluaiscas tu an deigh so na do dhùisg.

JAIN NEWTON.—Arsa Mr. Newton, “fhuair mi tuill-cadh croin aig mo dhorus féin, no thachair dhomh anns gach cearnaidh cile de'n t-saoghal anns an robh mi riamh. Thuit mi da uair aig mo dhorus féin, agus dhochaid mi mo ghluu gu dona. Cha do thachair uircad so do chroin dhomh rè na h-uine gu léir a bha mi ann an duthanna Céin.” Tha so a teagasg dhuinn a bhí a ghluà—agus aig gach àm—aig a' bhaile agus bho na bhaile ga nar cur féin air curam an Tighearna.

TEACHDAIREACHD CHEIN NA H-EAGLAIS.

FOREIGN MISSIONS.

AN TEACHDAIREACHD.—“*Searmonaichidh an soisgeal do gach duil.*” B' i sin àithne ar Tighearna d'a dheisciobuill. Bha an gràs cho saobhair, an grèid cho mòr, an raon cho farsuing 's gu'n robh e cruaidh cadhòan d'a dheisciobuill an fhuirinn a chreidsinn agus uabhlachd a thabhairt d'a fuocal. B' fheudar do Phèadar sealladh agus teagasg àraidh fhaotainn, nu'n d'aontaich e an soisgeal a shearmonachadh do Chornelius. Bha'n t-as-croideamh buadhach mar an ceudna an deigh àm an Ath-Jeasachaidh. Mu thoisich nan ceud bliadhna tha nis a dol seachad, dhuisg an Eaglais o shuain. Bha cuid air an brosnachadh, gu bhí cuir na ceisde, “A Thighearn cìod is àill lead mise dheanamh?” Anns a bhliadhna 1808, ghabh cuigear fhoghlumach, ann an aon de cholaistean America, bòid, gu'n searmonaicheadh iad an soisgeal do na Cinnich, nam foghladh an Tighearn dorus gu dol a steach chum na h-oibre. B' o so toiseachadh saothair nan Eaglaisean ann an America, an measg fhuineachan dorcha na talachainn. Thachair an nì ceudna an measg nam foghlumach ann an Cill-Rìbhinn agus chaidh sìanar theachdairean a mach, lau dirachd, lau dochais, agus lau creididh—Nesbit, Duff, Macaoidh, Ewart, Adam, agus Urquhart. A rithead anns a bhliadhna 1852, thuit an t-naghad os ìrd, air foghlumaichean Dhun-eidinn, agus an lorg sin, chaidh cuigear a chur a mach le teachdaireachd an aobhneis. A rithead, tha àm urachaidh air tighinn a dh'ionnsuidh ar n-Oil-thighean, agus tha deichear dhaoin' òga, 'g an tairgseadh féin, air sou scirbhis an t-soisgeil ann an tìrean céin. Tha feum air luchd-saothrachaidh, agus tha feum air a'giod, chum

an cosdas a ghiulain. Tha cuig mìle pinn Sasunnach a dhith air an Eaglais, air son an Teachdaireachd Chéin air a' bhliadhna so. Co a chuidicheas gu 'so a dheanamh suas?

SOIBHEACHADH.—Tha naigheachd air tighinn o carrannan fa leth de na h-Innsean, gu'n bheil am focal air a shearmonachadh a' giulan toraidh. Chaidh dìthis a bhaisteadh leis na teachdairean ann an Tsinsura, agus an Bombai. Chaidh teaghaichean a ghabhail a steach, air an dòigh cheudna, ann an Nagpòr, Madras, Poona, Santal, agus mar an ceudna ann an Africa, agus ann an Siar-Eileanan a chuain mu dheas. Aig Nagpòr, shearmonaich Mr. Cooper, agus bhaist e fear, agus a bhean, agus a mhaic, ochd bliadhna' deug a dh'aois, aig an aon àm. Bha'n tigh lan gas an dorus le sluagh, Innecaich agus Eorpaich.

Tha'n t-Ollamh Midsell a nis air dol do Mhadras, a saothrachadh anns an t-soisgeil. Tha'n Tighearna a' nochdadh dha comhara air màith anns gach aite. Tha moran sluaigh a tighinn gu chéile a dh'èisdeachd, tha iad a fanntinn le mòr dlurachd, agus ann an ionadh aite tha cuid a tilgeadh stigh an cranncur le pobull an Tighearna. Tha daighean an deigh daighean air an toirt fo cheannsal. Cha'n 'eil ach mu cheithir fichead bliadhna 's a deich o'n chaidh a cheud teachdair a mach do na h-Innsean agus tha cuig mìle Teachdair a' saothrachadh, agus 30,000 a cuidceadh anns an abair. “Rinn an Tighearn nìthe mora air ar son, bha sinn aobhneach.” Tha an fear cuir a' pilltinn, a' giulan guaban trom a leis.

AFRICA.

LIBBINGSTONIA. — Tha an t-Ollamh Hanington a sgrìobhadh naigheachd 'imrich agus toiseach a shaothair aig Bandawe. Ghabh iad ocdh fìchead là air an turas chuan, agus an rathad o Chulèmin gu Libbingstonia. Air an t-slighe bha dragh 'us trioblaid aca. Bha Tsipatula aon de na Cinn-fheadhna, fò bhuaidh dibhe laidir, agus bha e cruaidh dhoibh faotainn as a lamhan. Fhuair iad deagh dhì-bheatha o'n Ollamh Laws agus na cùirdean bha feitheamh orra. Bha a' cheud Sùbaid 'n a làtha sonruichte dhoibhsan. Chruinnich an sgoil-Shùbaid aig seachd uairean 's a' mhadaimn. Aig leth uair an deigh naoi, chruinnich an Co-thional, thainig mu mhàle pearsa gu cheile air an raon, dlùth do'n tigh sgoile. Bha ocdh coinneamhan air an eumail ann an àitean mu'n cuairt, an deigh mheadhon-là. 'S an fheasgar chruinnich an co-thional a rithidh agus shearmonaich Dr. Laws ann an beurla, a gabhail mar stéidh-

theagaisg, "Gloir do Dhia 's na h-àrdaibh, sìth' air thalamh, deagh-ghean do dhacoinibh." Goidid an deigh dhoibh ruigsinn, ghlae iad an fiabhras a tha cho buailt-each do choigrich, ach le beannachd an Tighearna chaidh iad ann an feabhas gu h-aithghearr. Ach cha'n ann o thinneas a mha'n a tha dragh aca. Tha iad a' gluasad gach là ann an builsgan nan trioblaid. Chaidh trì pearsa fìchead gu ceann shuas na linne, a dheanadh rathad mòr agus gu cuideachadh leis na cùirdean a bha a' saothrachadh an sin. Thainig sluagh na tìre orra gu h-obann, agus mharbh iad naoi pearsa deug dhiubbh. Thas a' meas gu bheil luchd-ceannach agus malairt nan trallèan 'g am brosnuchadh an aghaidh ar saothair. Guidheamaid air an Tighearn dìon a chur orra a là agus a dh'oidhche. Tha teachdaircan air an cur air leth air son Africa agus air son na h-Innsean, agus tha iad ag iarraidh gu'm buanaicidh ar luchd-leubaidh ann an ùrnuigh air son dìon, gleidheadh, agus beannachadh an Tighearna orra fein agus air an Teachdairceadh.

NA H-IUDHAICH.

BHA a bhliadh'n a chaidh 'n a bliadhna dhubhaich ann an eachdraidh Israeil. Cha-n 'eil na h-uiread r' a chluinntinn a nis as a bha roimhe so mu'n gheur-leamhuinn air na h-Iudhaich 's a' Ghearmailt; ach thu e dèistinneach r' a leughadh na bheil iad a' fulang o'n t-sluagh ann an caochladh carannan de Ruisia. Tha fuil air a dòrtadh, agus mòran maoin air a mhilleadh; agus tha mòran air an co-éigeachadh gu teicheadh air son fàsaidh do rìoghachdan eile. Cha-n urrainn gun ainneal a bhì oirnn gu'm biodh guiomharan cho an-dìgheach air an deanamh le muinntir a tha 'g ràdh Crìosduidhean riutha féin; agus tha e nàdurra gu'm biodh iad 'n an cion-fath air naimhdeas nan Iudhach a dhùsgadh na's mo an aghaidh an t-soisgeil. Is e aon de na h-aobharan air sòn an bheil iad a' buanachadh 'n an diultadh air an t-soisgeul, gu bheil an crann-chur ann an tombas mòr air a thilgeadh ann an àitean anns nach 'eil iad a' faicinn ach samhlaidh truallidh de Chrìosduidheachd, agus nach 'eil aithne aig mòran diubbh ach air Crìosduidheachd nach 'eil sinne a' meas airdh air an ainm.

AR FEUM AIR TEACHDAIREAN.

Tha an Comunn air son nan Iudhach ag amharc a

mach, agus a' toirt na h-uile oidhirp air aon no dhà d, teachdaircan d' Albainn faotainn chum an cur a mach e ach cha do shoirbhich leo fhathast. Tha Amsterdam fhathast gun teachdaire, agus tha feum air aon eile ann an Constantinople. Tha iad a' toirt na chùise as-ùr fa chomhair fhòghlumaichean agus shearmonaichean na h-eaglais, le stiù ri gu-n dean an Tighearna cridh-cachan cuil a ghluasad gu iad féin a choisrigeachd air son na h-carainn so de'n obair.

BRESLAU.

Is e Mr. Edward, an teachdair a th' auns a' bhaile so, teachdair a's sine a tha a' saothrachadh 's an t-scribhis. Tha e air bhì còrr 'us dà fhìchead bliadhna "air a chur air leth air son soisgeil Dé" as leth Israeil; agus le laimh mhaith a Dhé air, tha e a' buanachadh 's an obair le eud agus dòchas gun lasachadh. Tha coimh-thional Gearmailteach aige, a thionail e féin, agus aig am bheil an aon spéis do Israel a tha aige féin. Tha e a' toirt cunntais mu aon òganach a bha air a thoirt

gu Crios-1, agus air a bhaisteadh air a' bhliadhna a dh'fhalbh.

P'ESTH.

Is iad na teachdairean 's a' bhaile so Mr. Moody agus Mr. Koenig, a tha mar an ceudna 'n an adhaircan air a choinneithional Ghearmalteach. Ach maille ri so, tha an obair anns an àite farsum ag ioma-ghnèith-each. Tha Mr. Moody ag amharc thairis air an sgoil anns an bheil ceudan de chloinn Iudhach a' faighinn foghlaim sgrìobturail, agus a tha air a teagasg le ceithir maighstirean agus dà bhanamhaighstir. Tha Mr. Koenig ag amharc thairis air obair nan ceithir-leug fir-ricidh leabhràichean (colporteurs). Tha an obair aca so a' leachadh, agus tha i ro ghealltuinn-each. Tha Dr. Lippner a' bunachadh 'n a shaothair mar lèigh-theachdaire, agus anns an tigh-ciridh na, mar a's trice, lùthlaiche a tha a' faighinn cùram air a ghabhail d'an anaman cho math a's d'an cuirp. Tha mòran aire air a thoirt mar an ceudna do sgoilean Sabaid, agus tha an obair so air meudachadh air a' bhliadhna a chaidh seachad.

Tha Mr. Moody ag innseadh mu dhithis Iudhach a ghabh ris an t-aisgeil, agus d' an do fhrith-eil e orlugh a' bhaistidh. A bharr orra so tha e ag innseadh mu chuingear eile a tha ann an suidheachadh gealltuinneach.

CONSTANTINOPLE.

Is e Mr. Tomory an teachdaire 's a' bhaile-mhòr so. Tha mòran feuma air a dheanamh 's an àite chudthromach so. Tha sgoil F'raingis ann air son chailleagan, agus sgoil Ghearmaltich air son ghuillan agus chailleag. Tha scrìbhais air a cumail gu riaghailteach 's an eaglais air

an t-Sabaid agus air Di-cia-luinn. Tha da Thigh chungaidhean-leighis ann a tha ro fheumail. Tha dachaidhean ann mar an ceudna air son iompachain agus air son chailleagan. A' bharr air so tha tathaich air a dheanamh air na h-Iudhaich aig an t-igh-ean fèin; agus tha teagasg air a thoirt do luchd-iarraidh.

Bha cùingear air am baisteadh air a' bhliadhna so chaidh.

PRAGUE.

'S e Mr. Pirie an teachdaire 's a' bhaile so, agus tha Mr. Gottlieb 'n a fhear-cuideachaidh aige. Tha Mr. Pirie a' searmonachadh ann am Beurla agus anns a' chainnt Ghearmaltich, agus tha an fear-cuideachaidh a' dol am measg nan Iudhach 'n an t-igh-ean fèin. Tha an raon so gu math doirbh a thaobh cho coitcheinn 's a tha ana-cridh agus foirmealachd marbhar am measg nan Iudhach; ach tha air uairean luchd-iarraidh na's gealltanaiche a' tighinn á àitean eile; agus tha mar an ceudna cotbronan luachmhor air buaidh chum math a chleachdadh air an Eaglais Ath-leasichte 's an àite, agus air nam ministearan òga a tharruing dh'ionnsuidh ar n-òibre.

STRASSBURG.

'S e Dr. Fürst an teachdaire 's a' bhaile so, agus tha e air a chuideachadh le Mr. Fink mar shoigeaniche agus mar leabhar-reiceadair. Tha e a' searmonachadh 's a' Bheurla agus anns a' chainnt Ghearmaltich, agus tha sgoil Shàbaid a nis air a foghladh a tha a' tairgseach a bhì soirbheasach. Bha tuilleadh Iudhach a' tathaich air an teachdaire air a' bhliadhna mu dheireadh na air bliadhna air bith roimhe.

CONTRIBUTIONS RECEIVED BY THE TREASURERS OF THE FREE CHURCH,

From 10th April to 10th May 1882, and to 15th May for Sustentation Fund.

SUSTENTATION.	See Statement, Eq. £270 0 0	Eq. ing. Eq. half year's annuity, less tax. £20 7 5	Monitors— St. John's..... £0 5 0 Choir, Aberdeen..... 0 1 2 Puffin..... 0 1 6 St. Ath's..... 0 1 0 Hullhead..... 0 4 0 E. M. R., for Disruption Teachers..... 5 0 0	Legacy by Mrs. Croil, and interest..... £7 11 11
Newborns, art..... 42 10 6	To Account of Best. due of Estate of late Mr. Verdon..... 2 0 0	Aged and Infirm Ministers.	Education.	HOME MISSION.
Mr. M. Millin..... 2 0 0	Eq. for H. Tol. 1000 0 0	Legacy by Mrs. David-son, Kilmalloch..... 100 0 0	Edinburgh— Greyfriars..... 1 4 4 Hullhead..... 0 0 6 St. John's..... 0 0 0	R. Macle, Eq. of Airds..... 20 0 0 Legacy by W. Fraser, Eq..... 100 0 0
Mr. P. McLean..... 0 0 0	Share of Rentdue of late Mr. James Macle, Kilmalloch..... 11 3 4	FREE-DISRUPTION MINISTERS.	St. James'..... 0 0 0	Highlands.
Mr. Arthur..... 2 0 0	Legacy by Mrs. Croil, Eq. 95 3 3	Donnan..... 0 5 0	Dunlop..... 0 2 0	Anderson..... 0 5 0 Dunklivie..... 1 0 0 Dunkeith—Chalmers..... 0 5 2 Banff..... 3 12 0
Trustees of late Mr. J. W. Connell..... 10 0 0	Legacy by Mrs. David-son, Kilmalloch..... 100 0 0	Dundee..... 0 1 0	Chalmers..... 0 1 1	
L. (Edinburgh)..... 10 0 0	Legacy by M. Murray, Glasgow..... 10 0 0	Chapelside..... 0 2 7		
E. P. Wood, Eq..... 20 0 0	From a sister, as a Memorial of a dear deceased Brother..... 1 18 6			

THE FREE CHURCH MONTHLY.

Statement Fund Foreign Missions Fund.

Table with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and various church names like Dunrobin, Glasgow, etc.

PAISLEY.

Table for Paisley with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Barrow, Bridge of West, etc.

Statement Fund Foreign Missions Fund.

Table with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and various church names like Paisley, Glasgow, etc.

GLASGOW.

Table for Glasgow with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Glasgow, Glasgow, etc.

Statement Fund Foreign Missions Fund.

Table with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and various church names like Glasgow, Glasgow, etc.

PENFOLD.

Table for Penfold with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Penfold, Penfold, etc.

GREENOCK.

Table for Greenock with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Greenock, Greenock, etc.

STRANRAER.

Table for Stranraer with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Stranraer, Stranraer, etc.

HAMILTON.

Table for Hamilton with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Hamilton, Hamilton, etc.

WIGTOWN.

Table for Wigtown with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Wigtown, Wigtown, etc.

WIGTOWN.

Table for Wigtown with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Wigtown, Wigtown, etc.

KIRKCUDBRIGHT.

Table for Kirkcudbright with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Kirkcudbright, Kirkcudbright, etc.

HAMILTON.

Table for Hamilton with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Hamilton, Hamilton, etc.

ATH.

Table for Ath with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Ath, Ath, etc.

LANARK.

Table for Lanark with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Lanark, Lanark, etc.

IRVINE.

Table for Irvine with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Irvine, Irvine, etc.

DUMGARTON.

Table for Dumgarton with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Dumgarton, Dumgarton, etc.

DUNDEE.

Table for Dundee with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Dundee, Dundee, etc.

DUNDEE.

Table for Dundee with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Dundee, Dundee, etc.

DUNDEE.

Table for Dundee with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Dundee, Dundee, etc.

DUNDEE.

Table for Dundee with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Dundee, Dundee, etc.

DUNDEE.

Table for Dundee with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Dundee, Dundee, etc.

DUNDEE.

Table for Dundee with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Dundee, Dundee, etc.

DUNDEE.

Table for Dundee with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Dundee, Dundee, etc.

DUNDEE.

Table for Dundee with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Dundee, Dundee, etc.

DUNDEE.

Table for Dundee with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Dundee, Dundee, etc.

DUNDEE.

Table for Dundee with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Dundee, Dundee, etc.

DUNDEE.

Table for Dundee with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Dundee, Dundee, etc.

DUNDEE.

Table for Dundee with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Dundee, Dundee, etc.

DUNDEE.

Table for Dundee with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Dundee, Dundee, etc.

DUNDEE.

Table for Dundee with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Dundee, Dundee, etc.

DUNDEE.

Table for Dundee with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Dundee, Dundee, etc.

DUNDEE.

Table for Dundee with columns: Month, Year 1851-52, Year 1850-51, and church names like Dundee, Dundee, etc.

THE FREE CHURCH MONTHLY.

Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Dove, Kingswell, Manxville, etc.

Section header: KINCARDINE ON TELL. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Abertoe, Allertoe, etc.

Section header: ALFORD. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Allertoe, Alford, etc.

Section header: CARLICOCH. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Carlioch, Carlioch, etc.

Section header: ELLON. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Ellon, Ellon, etc.

Section header: DEER. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Deer, Deer, etc.

Section header: TURFIF. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Turfif, Turfif, etc.

Section header: FORDYCE. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Fordyce, Fordyce, etc.

Section header: STRATHOEG. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Strathoeg, Strathoeg, etc.

Section header: ABERNETHY. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Abernethy, Abernethy, etc.

Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Duthill, Kinross, etc.

Section header: ABERLOUR. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Abertoe, Abertoe, etc.

Section header: ELOIN. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Abertoe, Abertoe, etc.

Section header: FORFER. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Abertoe, Abertoe, etc.

Section header: INVERNESS. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Abertoe, Abertoe, etc.

Section header: NAIRN. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Abertoe, Abertoe, etc.

Section header: CHANONRY. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Abertoe, Abertoe, etc.

Section header: DINOWALL. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Abertoe, Abertoe, etc.

Section header: TAIN. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Abertoe, Abertoe, etc.

Section header: DORNOCH. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Abertoe, Abertoe, etc.

Section header: TONGUE. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Abertoe, Abertoe, etc.

Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Strath, Hadden, Tongue, etc.

Section header: CAITHNESS. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Abertoe, Abertoe, etc.

Section header: LOCHABRON. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Abertoe, Abertoe, etc.

Section header: ABERTARFF. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Abertoe, Abertoe, etc.

Section header: SRYVALE AND DIST. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Abertoe, Abertoe, etc.

Section header: LEWIS. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Abertoe, Abertoe, etc.

Section header: OCKNEY. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Abertoe, Abertoe, etc.

Section header: SHETLAND. Table with columns: Stationation Fund, Month, Year 1881-82, Year 1882-83, Foreign Missions Fund. Rows include Abertoe, Abertoe, etc.

JOHN MACDONALD AND A. ELLISON ROSS, Joint-Treasurers.

